

‘De advocaat suft in ’t stof, geketend met den hals aan het Hof’

Over actualiteit van de advocateneed anno 2006

1335

Op 24 en 25 september aanstaande is het weer zover. Een nieuwe lichter advocaten zal onder andere bij de rechtbank Den Haag worden beëdigd. De titel van deze bijdrage – een vrije vertaling van de befaamde uitspraak van Joost van den Vondel – is de opmaat naar de vraagstelling wat de consequenties zijn als een van de *would-be* advocaten op voornoemde beëdigingsdatum weigert trouw aan de Koning te zweren (beloven). Op grond van artikel 3 lid 2 Advw wordt iedere advocaat bij zijn beëdiging verzocht de ambtseed / belofte af te leggen. De eerst zinsnede van de ambtseed luidt: ‘Ik zweer (beloof) getrouwheid aan de Koning’. Het begrip Koning is in deze onduidelijk. Het kan verwijzen naar de wettige opvolgers van Koning Willem I, Prins van Oranje-Nassau (artikel 24 Gw) of een metafoor zijn voor het Nederlandse staatsbestel omvattende een constitutionele monarchie. De ‘eetweigeraar’ heeft in ieder geval een illustere voorganger. Willem van Oranje weigerde immers in 1566 de eed van trouw aan Filips II af te leggen, maar dat had nogal wat consequenties.

De ambtseed is een belofte tot het doen of nalaten van bepaald handelen. Er zijn verschillende gradaties denkbaar. In beginsel zou schending van de ambtseed zwaarder op mijn gemoed moeten rusten dan bijvoorbeeld de belofte aan mijn vriendin dat ik niet te laat uit café Broers naar huis kom. Ik kan u verzekeren dat laatstgenoemde belofte zwaarder rust omdat de consequentie van deze overtreding aanzienlijk is. Wat ik hiermee wil aangeven is dat inbreuk op een belofte doorgaans – al dan niet juridische – consequenties heeft. Een inbreuk op een ambtseed ook. Daarmee is de ambtseed dus meer dan een historische folkloristische traditie. Volgens de Gedragsregels 1992 heeft een inbreuk op de ambtseed – weliswaar indirect – consequenties voor advocaten. De inhoud van

het tuchtrecht wordt vastgesteld door de tuchtrechter mede op basis van de advocateneed, verordeningen en drie regels genoemd in artikel 46 van de Advw die neerkomen op zorg voor de behartiging der toevertrouwde belangen, naleving van de verordeningen der Nederlandse Orde en handelen overeenkomstig hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt. Kennelijk vormt de ambtseed dus – mede – de grondslag voor tuchtrechtelijke maatregelen.

Maar wat nu als ik weiger trouw aan de Koning te zweren omdat dit indruist tegen mijn politieke en staatkundige opvattingen? Met dit beroep moeten meerdere advocaten zijn geconfronteerd. Advocaat Böhler bijvoorbeeld (beëdigd 1994) is lid van het Republikeins Genootschap. Dit Genootschap heeft in de beginselverklaring opgenomen dat de deelnemers individueel en collectief de discussie over de Nederlandse staatsvorm bevorderen, ‘totdat de volksgunst voor het erfelijke koningschap voldoende zal zijn afgenomen om de republiek op vreedzame wijze te herstellen’. Zij is dus tegen de constitutionele monarchie en voor de Republiek. Heeft Böhler zich onvoldoende gerealiseerd wat zij beloofde in de ambtseed? Heeft het feit dat ik geen trouw aan de Koning wens te zweren wezenlijk invloed op de uitoefening van het ambt van advocaat? Ondervindt een rederij wiens schip averij heeft opgelopen wegens een aanvaring met een ander schip werkelijk enig nadeel van het feit dat ik weiger trouw te zweren aan de Koning? Ik denk van niet, maar kennelijk is niet iedereen het daarmee eens.

Christopoulos stelt in zijn boek *De Advocateneed*, (Den Haag: Boom juridische uitgeverij 1999), dat de eedsaflegging noodzakelijk is om toegelaten te worden tot het ambt. Dit wordt – voorzichtig – bevestigd door de Nederlandse Orde van Advocaten en – nog voorzichtig – door de

Rechtbanken in Den Haag en Rotterdam. Ergo, bij weigering van de eed van trouw aan de Koning is niet uitgesloten dat ik geen advocaat kan worden. Christopoulos merkt terecht op dat de huidige formulering van de ambtseed vaag is en voor verschillende uitleg vatbaar. De zinsnede ‘zweert getrouwheid aan de Koning’ leidt ongeacht de interpretatie tot problemen. De eerste interpretatie – de personele vertrouwensband met de Koning – lijkt op een feodaal stelsel en zal waarschijnlijk niet de juiste uitleg zijn. De tweede interpretatie – het instituut Koning als symbool voor de staatkundige samenstelling van Nederland – is evenzeer problematisch wanneer ik een libertijnse of republikeinse politieke opvatting heb. De overige tekst van de ambtseed (artikel 3 lid 2 Advw na ‘aan de Koning’) heeft betrekking op het materiële aspect van de uitoefening van het ambt (hoewel aansluiting bij de tekst van artikel 46 van de Advw meer voor de hand ligt dan de huidige tekst). Dat een advocaat zweert op vertrouwelijkheid en integriteit lijkt mij niet bezwaarlijk, integendeel.

Het feit dat ik geen advocaat kan worden omdat ik weiger trouw aan de Koning te zweren lijkt me in strijd met het discriminatieverbod van artikel 14 EVRM, artikel 16 IVBPR en artikel 1 van de Gw. De eed van trouw aan de Koning betreft immers geen materieel element voor het goed functioneren van een advocaat. Een dergelijk standpunt houdt in dat juristen die een politieke opvatting hebben die niet aansluit bij de mainstream staatkundige opvatting niet kunnen toetreden tot het ambt van advocaat. Misschien wordt het tijd om de ongelukkige eerste zinsnede uit artikel 3 lid 2 Advw te schrappen. ■

H.F. Veenendaal
(student Nederlands Recht in Utrecht)